

Persbericht

8 mei 2017

Onderzoeksresultaten situatie Museum Het Valkhof bekend

Afgelopen maanden is onderzoek gedaan naar de financiële positie en bestuurlijke crisis van Museum Het Valkhof. In het najaar van 2016 was om een onderzoek gevraagd over de toekomstbestendigheid van het museum door de gemeente Nijmegen. Kort daarop ontstond een conflict tussen de Raad van Toezicht van Museum Het Valkhof en de organisatie. De Raad van Toezicht was bezorgd over de financiële ontwikkelingen en voelde zich onvoldoende geïnformeerd door de directeur-bestuurder. Het verschil in inzicht resulteerde in het opzeggen van het vertrouwen in de huidige Raad van Toezicht door de directeur-bestuurder en het managementteam, later sloot ook de ondernemingsraad zich daar bij aan. Voor de Raad van Toezicht was dit de aanleiding de directeur-bestuurder te schorsen in afwachting van de resultaten van het onderzoek naar de bedrijfseconomische situatie van het museum en de oorzaken van de ontstane bestuurscrisis. De onderzoeken zijn inmiddels afgerond en de resultaten bekend.

Twee onderzoeken

Interimdirecteur Jan van Laarhoven gaf in januari opdracht tot twee onderzoeken.

Het eerste onderzoek werd uitgevoerd door Berenschot en concentreerde zich op het gevoerde beleid, de organisatie en de bedrijfsvoering van het museum. Berenschot heeft een diagnose gesteld van de ontstane problemen en vervolgens aanbevelingen gedaan voor oplossingsrichtingen.

Het tweede onderzoek, uitgevoerd door een onafhankelijke commissie ingesteld door Cultuur +Ondernemen onder leiding van Joop Daalmeijer, richtte zich op de governance-aspecten van de bestuurscrisis, met speciale aandacht voor de rollen van Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder.

Nieuwe Raad van Toezicht

Bij het ontstaan van de crisis in december heeft de Raad van Toezicht aangegeven dat men bereid was plaats te maken voor een nieuwe Raad om daarmee een nieuwe start voor het museum mogelijk te maken. In lijn met dat besluit heeft men besloten op 15 mei af te treden en plaats te maken voor een nieuwe, tijdelijke Raad van Toezicht. Deze nieuwe Raad zal na kennisname van de onderzoeken en overleg met alle belanghebbende partijen een besluit nemen over de juridische positie van de geschorste directeur.

Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met interim-directeur Jan van Laarhoven, telefoon 0622495909

Samenvatting Rapport Berenschot

Berenschot concludeert dat het museum financieel niet gezond is. Vier van de laatste vijf jaren laten forse verliezen zien en het eigen vermogen is in 5 jaar meer dan gehalveerd. Ondanks de structurele verliezen is het museum elk jaar gestart met een sluitende begroting. De Raad van Toezicht en de subsidiërende overheden hebben dit geaccepteerd zonder aanvullende voorwaarden te stellen of maatregelen te eisen. Het museum is de afgelopen jaren wat betreft de financiën niet in control geweest. Er is nauwelijks gestuurd op kosten en inkomsten. Managementinformatie was niet beschikbaar. Het eigendom van het gebouw (uniek in Nederland) vormt voor het museum een groot risico en biedt geen directe voordelen voor de financiële positie van het museum. Berenschot constateert verder dat het museum onvoldoende invulling geeft aan cultureel ondernemerschap. De eigen opbrengsten zijn aanzienlijk lager dan die van vergelijkbare musea.

Het museum heeft een brede opdracht en daarmee, vanuit marketing oogpunt, een lastig hybride profiel. Het museum voert als enige museum in Nederland de provinciale taak uit voor het beheer, het behoud en het toegankelijk maken van de provinciale archeologie collectie. Deze hybride opzet zet zich ook door in de organisatie. Er is sprake van twee organisatieculturen op de twee locaties. Ook lijken er twee beleidslijnen te bestaan: één voor het museum en één voor het Gelders Archeologisch Centrum dat is ondergebracht in het KAM-gebouw.

Berenschot stelt vast dat het museum een duidelijk omschreven tentoonstellingsbeleid en een aansprekend tentoonstellingsprogramma mist. Een visie op tentoonstellingsthema's, ritme van het tentoonstellingsprogramma en publieksbereik ontbreekt.

Volgens Berenschot heeft de organisatie zich de laatste jaren blindgestaard op de inhoud van de plannen voor herinrichting en verbouwing en te weinig aandacht besteed aan de financiële haalbaarheid van en het draagvlak voor de plannen. Een ander punt van kritiek is dat het museum in zijn bedrijfsvoering en verantwoording geen onderscheid maakt tussen de exploitatie van het Gelders Archeologisch Centrum (integraal onderdeel van MHV) en het museum.

Berenschot stelt verder vast dat de organisatie introvert en aangeslagen is door recente reorganisaties en wisselingen in de directie. De organisatie vormt geen eenheid, er is sprake van eilanden.

De afstand met de belangrijkste partners van het museum de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland is groot. Zo is er de laatste jaren geen overleg gevoerd met de Raad van Toezicht, uitsluitend met de bestuurder. Berenschot adviseert om een aantal maatregelen te treffen die rust moeten brengen in de organisatie. Er moet een nieuw museaal, organisatorisch en financieel fundament worden gelegd. Daarna kan het museum aan de slag met het uitwerken van het profiel en het tentoonstellingsbeleid. Berenschot heeft een mogelijk scenario uitgewerkt voor de toekomst van het museum (inclusief indicatie omvang subsidie). Het is aan de directie en de raad van toezicht van het museum om deze, in nauw overleg met de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland, handen en voeten te geven.

Samenvatting van het Rapport van de onafhankelijke onderzoekscommissie Museum Het Valkhof en de Governance Code Cultuur

8 mei 2017

Museum Het Valkhof is een kleine organisatie die in de besturing sterk leunt op de expertise van haar professionals en niet beschikt over een robuuste financieel-administratieve organisatie, die de besturing ondersteunt. De organisatie heeft in de periode 2013/2014 fors moeten bezuinigen. Er is veel geld gestoken in de voorbereiding van een grote verbouwing, zonder dat daar een sluitende *businesscase* en dekkingsplan aan ten grondslag liggen. Deze verbouwing is uiteindelijk niet doorgegaan. Dit levert een kwetsbare uitgangssituatie op voor de nieuwe directeur-bestuurder die in september 2015 start.

De nieuwe directeur-bestuurder gaat voortvarend aan de slag, brengt nieuw elan in het team en maakt indruk met een vernieuwende artistieke aanpak. Hij slaagt er echter niet in om de administratieve organisatie op peil te brengen en krijgt de verslechterende financiële situatie niet onder controle. Hij laat ook, zeker vanuit financiële optiek, weinig realistische verbouwingsplannen maken. Dat leidt vanaf de zomer van 2016 tot een vertrouwensbreuk met de raad van toezicht. De directeur-bestuurder zoekt daarbij niet de toenadering tot zijn raad, maar gaat juist het conflict aan. Hij laat zich, in het conflict met de raad van toezicht, bijstaan door een externe advocaat die eerder voor het museum had opgetreden bij arbeidsconflicten. Hij schermt cruciale informatie over de inhoud van de subsidiegesprekken met de gemeente Nijmegen af voor de raad van toezicht en mobiliseert het personeel en het managementteam om met hem stelling te nemen tegen de raad. De commissie constateert dat de directeur-bestuurder vele kwaliteiten heeft, maar op het vlak van governance tekort is geschoten.

De raad van toezicht is medeverantwoordelijk voor de kwetsbare uitgangssituatie van het museum in de zomer van 2015. De raad heeft weliswaar kritische vragen gesteld aan de toenmalige directeur-bestuurder, maar geen concrete verbeteracties gevraagd voor de verbouwingsplannen en de financieel-administratieve organisatie. De raad van toezicht heeft in eerste instantie waardering voor het elan van de nieuwe directeur-bestuurder en zijn artistieke koers, maar al snel worden door de raad kritische kanttekeningen geplaatst bij de informatievoorziening en de sturing vanuit de directeur-bestuurder, met name waar het gaat om de financiën, de administratieve organisatie en de verbouwing. De raad van toezicht verzet zich overigens niet tegen het entameren van deel-verbouwingsplannen, terwijl er geen masterplan beschikbaar is en ook geen reëel dekkingsplan. Als de situatie vanaf de zomer van 2016, na de vaste aanstelling van de directeur-bestuurder, escaleert, gaat de raad van toezicht het gesprek met de directeur-bestuurder aan en besluit hem uiteindelijk te schorsen.

De commissie constateert dat de raad van toezicht tekort geschoten is door te lang een situatie te accepteren waarin de informatievoorziening met betrekking tot de financiële gang van zaken niet op orde was en een aantal plannen die aan de raad van toezicht waren voorgelegd geen adequate/realistische onderbouwing hadden.

De commissie constateert dat vanuit het oogpunt van good governance de raad van toezicht adequaat heeft gehandeld door zijn verantwoordelijkheid te nemen als toezichthouder (werkgever) en de directeur-bestuurder, die in zijn ogen niet goed functioneert en handelt, op non-actief te stellen.

De twee belangrijkste subsidiegevers, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland, hebben groot belang bij een goede besturing van het museum. Beide subsidiegevers hebben er in het verleden voor gekozen om alleen met de directeur-bestuurder te communiceren en geen relatie met de raad van toezicht te onderhouden. De commissie is van mening dat het voor *good governance* essentieel is dat die relatie tussen subsidiegevers en raad van toezicht in de toekomst wel tot stand komt.